

Handel en religie bloeiden welig Hasselt vaarde wel bij grote naamsbekendheid

door Frans Verkade

Al is het in deze tijd niet meer nodig dat gemeenten vele jaren vacant zijn vanwege een schaarste aan voorgangers zulke perioden zijn er wel geweest. Kort na de reformatie en na de strijden tussen remonstranten en contra-remonstranten zijn het niet alleen de Drentse hervormde gemeenten die eindeloos zoeken om vervolgens ook nog vaak een "miskoop" te doen. Zo is het ook veel steden in het westen vergaan. Des te meer valt het op dat hervormd Hasselt in deze perioden nooit met grote problemen heeft gekampt. Integendeel, het aantal predikers breidt zich dan zelfs uit tot drie. Het laat zich raden dat de bekendheid en de gunstige ligging van deze religieuze Hanzestad hieraan een niet onbelangrijke bijdrage heeft geleverd.

Nog maar goed en wel heeft Overijssels' hoofdstad Zwolle de stadsrechten in ontvangst genomen of Hasselt weet dit predikaat eveneens te bemachtigen. Het moet zo rond het jaar 1252 zijn geweest. Handelaren weten ook deze plaats te vinden.

Op de drie jaarmarkten en de weekmarkt fungeert die als een ware trekpleister.

Over de Zuiderzee wordt een frequente verbinding met Amsterdam onderhouden. Bovendien is er een goede toegangsweg naar Friesland. Met Kampen, Zwolle, Deventer, Harderwijk en Groningen worden binnen de Hanzebond maatregelen getroffen om in deze Nederlandse steden de kooplieden een voorkeursbehandeling te kunnen geven. Hasselt kan zich tenslotte in het jaar 1485 als één van de eerste steden op een drukkerij beroemen.

Inmiddels heeft de stad aan het Zwartewater grote bekendheid als bedevaartsoord met de bijzondere Hasselter Aflaat. In de eerste helft van juni komen de bezoekers van heinde en verre toestromen. De plattelandsbevolking van Staphorst maar ook de Kamper burgemeester laten er zich zien.

Band met Bolsward?

Althans totdat in 1589 bij de verkiezingen een Protestants stadsbestuur aan het bewind komt. Dan klinkt er verzet tegen dit "roomse" gebeuren. Inmiddels heeft ene Thomas Roothuysen vier jaren de nieuwe leer aan de bevolking gepreekt.

Van de eerste twee Overijsselse synodes is deze afgevaardigde scriba. Zijn aanzien is dermate groot geweest dat hij later zelfs enkele keren de voorzittershamer van dit college heeft mogen hanteren. In 1594 besluit hij naar Bolsward te verhuizen. Vandaar was een jaar eerder J. Bogerman (sr) naar Steenwijk gekomen. We zullen zijn naam later nog in Hasselt tegenkomen. Ongetwijfeld hebben de twee contacten met elkaar gehad.

Nog in hetzelfde jaar van Roothuysen's vertrek doet ene Henricus Otto intrede. Ook hij wordt - mogelijk vanwege de goede wegverbinding - door de kerkeraad van Bolsward benaderd en laat het Overijsselse stadje van lieverlee achter zich.

Succes

Weer gelukt het de kerkbestuurders om in korte tijd een groot prediker aan te trekken. Het betreft de genoemde Johannes Bogerman, die inmiddels naar Appingedam was vertrokken. Hij werkt zijn reputatie in zijn laatste gemeente, na Kampen en Steenwijk opnieuw in Overijssel, opnieuw uit.

Zo is zijn stem voor de provinciale synode regelmatig horen. Hij krijgt het in zijn eigen gemeente zelfs zover dat in het jaar 1599 een tweede predikant wordt aangetrokken, Theodorus Wierman, en in 1604 een derde (waarschijnlijk slechts als adjunct) te weten E. van Breen.

Wanneer Bogerman komt te overlijden staat ds. Otto Gysius uit Ootmarssum inmiddels te "dringen" om z'n huidige gemeente vaarwel te zwaaien en in de Hanzestad z'n intrek te nemen.

In 1612 raakt de gemeente met als preekdomein de fraaie Grote of St. Stephanuskerk herderloos. De ene predikant is in het voorjaar naar Dalfsen vertrokken en de andere in het najaar overleden. Geen nood....

Naar Noord-Holland

Het beroepingswerk wordt andermaal succesvol ter hand genomen. In deze periode worden de schijnwerpers op het goed-gereformeerde Noord-Holland geplaatst en de bootverbinding met Amsterdam benut. Eerst al besluit Petrus Plancius (jr), de zoon van de befaamde Amsterdammer predikant, z'n verblijf in Sloterdijk reeds in het eerste jaar aldaar te beëindigen.

Korte tijd later weet hij ook zijn studievriend Hieronymus Vogellius uit Hem (beiden studeerden in 1610 af) te bewegen om in de Overijsselse stad te komen arbeiden. Beiden nemen vervolgens regelmatig plaats achter de bestuurstafel van de synode.

Plancius ontpopt zich evenals zijn vader als een fel strijder tegen de remonstrantse leiders. Hij doet daarbij niet onder op zijn collega Vogellius, die wordt afgevaardigd naar de Nationale Synode van 1618/1619.

Hulp te Kampen

Beiden hebben dezer dagen veel van zich laten horen in de "moderne" stad Kampen waar de contra-remonstranten op vervolging konden rekenen. Vogellius sticht er vanuit Hasselt in 1617 een zogeheten kruisgemeente, die in het geheim samenkomt. Als Prins Maurits in het volgende jaar sommeert dat de Kamper Broederkerk voor de contra-remonstranten beschikbaar komt is Plancius de eerste die er een dienst leidt. Het levert hem zelfs een beroep naar Kampen op. De kerkeraad van Hasselt wenst hem niet te laten gaan maar uiteindelijk volgt toch zijn intrede op 25 april 1619.

Maar ook nu slaagt hervormd Hasselt er in om binnen vrij korte tijd een nieuwe tweede predikant aan te trekken. Uit Ulzen komt F. Kemeners over, die tot zijn overlijden in 1657 aanbleef.

Kortom, Hasselt heeft in het grijze verleden een grote aantrekkingskracht op predikanten gehad.